

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft enkele vragen en opmerkingen over de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 2 september ten geleide van het Eindrapport van de Visitatiecommissie ProDemos, (Kamerstuk 31 475, nr. 19).

De voorzitter van de commissie,
Berndsen – Jansen

De wnd. griffier van de commissie,
Hendrickx

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Aanbiedingsbrief	3
3.	Zakelijke basis	3
4.	Samenwerking	3
5.	Burgerschapsvorming en burgerschapseducatie	3
6.	Publieksbereik, in het bijzonder van moeilijk bereikbare groepen	4
7.	Technieken	4

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het eindrapport van de visitatiecommissie van ProDemos. Zij willen de secretaris en de leden van de visitatiecommissie hartelijk bedanken voor het werk dat zij hebben verricht. Zij zijn verheugd dat de bezoekersaantallen van ProDemos explosief zijn gestegen in de afgelopen jaren en dat ook de visitatiecommissie constateert dat ProDemos uitstekende prestaties levert.

Gaarne stellen de leden van de VVD-fractie de Minister nog een enkele vraag over het rapport.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende visitatierapport en de begeleidende brief van de Minister. De visitatiecommissie is net als de PvdA positief te spreken over ProDemos. Toch hebben de leden van de PvdA-fractie enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben met interesse en instemming kennisgenomen van de positieve evaluatie van ProDemos. Zij constateren dat de Tweede Kamer een belangrijk deel van haar publieksvoorlichting heeft uitbesteed. ProDemos verzorgt lessen op scholen en ontvangt klassen in Den Haag, waar op een leuke en toegankelijke manier wordt uitgelegd hoe de politiek werkt. Daarnaast geeft ProDemos leerlingen rondleidingen in de Tweede Kamer. Deze leden hebben met betrekking tot de «uitbesteding» nog enkele opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het eindrapport van de visitatiecommissie van het Huis van democratie en rechtsstaat, ProDemos. Deze leden onderschrijven de grote waardering van de visitatiecommissie voor de wijze waarop ProDemos in korte tijd een levendige, gezonde en relevante organisatie heeft opgebouwd. Dagelijks komen zij de groepen bezoekers van ProDemos tegen in het gebouw van de Tweede Kamer. Maar ook op werkbezoek bij ProDemos aan de Hofweg hebben deze leden zich een uitstekende indruk kunnen vormen van de creativiteit waarmee de verschillende aspecten van de rechtsstaat en de democratie worden gepresenteerd in producten en activiteiten.

Deze leden herinneren aan de met een ruime Kamermeerderheid aangenomen motie-Heijnen / Van de Camp bij de begrotingsbehandeling van het Ministerie van Algemene Zaken voor het jaar 2008 (TK 31 200 III, nr. 8) en aan het amendement-Schinkelshoek / Heijnen (TK 31 200 VII, nr. 27), waarmee aan de plannen voor het «Huis voor Democratie» ook een financiële impuls werd gegeven.

De leden van de CDA-fractie hebben er op grond van de reactie van ProDemos op de conceptrapportage alle vertrouwen in dat ProDemos met de conclusies en aanbevelingen aan de slag gaat. Deze leden vragen de Minister, op welke wijze het Ministerie van BZK, meer dan alleen als

subsidieverstreker, kan bijdragen aan de versterking en verdere uitbouw van ProDemos.

De leden van de D66-fractie zijn verheugd dat de visitatiecommissie geconcludeerd heeft dat ProDemos in korte tijd zeer goede stappen gezet heeft en dat ProDemos getypeerd wordt als een gezonde, levendige en relevante organisatie. Deze leden hebben nog een enkele opmerking.

2. Aanbiedingsbrief

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Minister bij de aanbieding van het rapport schrijft dat hij verwacht dat ProDemos de in het rapport genoemde aanbevelingen verder zal oppakken. Daarbij stelt hij: «Waar ik dit kan ondersteunen, doe ik dat natuurlijk graag.» Kan de Minister concrete voorbeelden noemen waaraan hij denkt bij het ondersteunen van ProDemos om de in het rapport gestelde aanbevelingen op te pakken? Gaarne krijgen de leden van de VVD-fractie een reactie van de Minister hierop.

3. Zakelijke basis

De leden van de PvdA-fractie herkennen zich in het streven naar een onafhankelijke financiële en inhoudelijke positie en deelt de opvatting van de visitatiecommissie met de roep om te kijken naar de verbreding van het aantal subsidieverstrekkers. De visitatiecommissie stelt dat de positie van ProDemos te smal is om de inhoudelijke en financiële onafhankelijkheid te verbeteren en daarom het aantal subsidieverstrekkers mag worden uitgebreid naar meerdere partijen. Hoe denkt de Minister over dit advies van de commissie om ook andere ministeries of instanties te betrekken bij het financieren van ProDemos? Is de Minister van plan bij zijn collega's te polsen hoe zij hierover denken? En in hoeverre zijn de mogelijkheden hiervoor te verkennen?

4. Samenwerking

De leden van de PvdA-fractie herinneren eraan dat via de motie-Heijnen (TK 33 609, nr. 8) al eerder de wens uitgesproken is in de richting van het presidium van de Tweede Kamer om jaarlijks 150.000 scholieren (75% van de scholieren) via ProDemos de Tweede Kamer te laten bezoeken, en dat is voor de PvdA-fractie nog steeds het streven. Het presidium heeft laten weten dat er zonder extra kosten voldoende capaciteit is om 150.000 scholieren toe te laten, maar dat dit jaar slechts 100.000 scholieren een bezoek zullen brengen aan de Tweede Kamer. De oorzaak hiervan zou mogelijk samenhangen met het feit dat bezoeken vaker op vergaderdagen plaatsvinden en dat daardoor de capaciteit voor deze dagen dan al snel bereikt is. Kan de Minister aangeven van welke knelpunten en capaciteitsproblemen er volgens ProDemos en de visitatiecommissie sprake is? En wat kunt u doen om deze problemen op te lossen?

5. Burgerschapsvorming en burgerschapseducatie

De leden van de PvdA-fractie lezen dat de visitatiecommissie stelt dat ProDemos en zijn subsidieverstrekkers niet teveel nadruk moeten leggen op de bezoekersaantallen, maar zich juist dient te richten op de bevordering en ontwikkeling van een positieve houding onder burgers ten opzichte van de democratie en rechtstaat, en daarnaast ook meer aanbod buiten Den Haag zou moeten realiseren. De PvdA-fractie ziet uiteraard het belang in van kwalitatief goede activiteiten ter bevordering van de houding ten opzichte van de democratie en rechtstaat, maar hier ligt wat betreft de PvdA-fractie nog steeds de focus op het bevorderen van de

houding van burgers in moeilijker te bereiken gebieden en/of doelgroepen. Wat vindt de Minister van het advies aan ProDemos om niet teveel nadruk te leggen op de bezoekersaantallen? Wat vindt de Minister van het idee voor ProDemos om meer inhoudelijke activiteiten aan te bieden buiten Den Haag? En is hier volgens de Minister nog een rol weggelegd voor de partijen die mogelijk voor de inhoudelijke en financiële verbreding gaan zorgen en hoe gaat de Minister deze ontwikkeling dan ondersteunen?

6. Publieksbereik, in het bijzonder van moeilijk bereikbare groepen

De PvdA-fractie deelt opvatting met de visitatiecommissie dat ProDemos een belangrijke rol heeft om het gedachtegoed van de democratische rechtstaat te verspreiden onder een breder publiek, maar nog niet elke groep is even goed vertegenwoordigd, zoals burgers die verder weg van Den Haag wonen, VMBO-scholieren en zorgleerlingen. De PvdA-fractie is van mening dat de focus hier echt moet liggen op de moeilijke bereikbare groepen burgers om meer mensen te bereiken dan de burgers die de weg naar het gedachtegoed van de democratische rechtstaat zelf al goed weten te vinden. Deelt de Minister deze opvatting? Waarom wel of waarom niet? En wat gaat de Minister doen om de bijdrage van ProDemos te stimuleren om deze moeilijk bereikbare burgers te bereiken?

De leden van de CDA-fractie zijn het eens met de aanbeveling van de visitatiecommissie, dat ProDemos en zijn subsidieverstrekkers op het gebied van publieksbereik niet teveel nadruk moeten leggen op bezoekersaantallen in kwantitatieve zin. Wel constateren deze leden, dat een bezoek aan ProDemos voor scholen dichtbij Den Haag nog altijd iets gemakkelijker lijkt te zijn dan voor scholen verder weg. Deze leden begrijpen van scholen in de regio dat de kosten voor openbaar vervoer een hinderpaal kunnen zijn. Genoemde leden vragen de Minister hoe hij deze problematiek beoordeelt en wat het kabinet bereid is hierin te betekenen. Zou met de NS eventueel besproken kunnen worden een voordelig klassenpakket aan te bieden om langs deze weg democratie en rechtsstaat zo dicht mogelijk bij alle kinderen in Nederland te brengen?

De leden van de D66-fractie delen de conclusie dat een eenzijdige focus op bezoekersaantallen ongewenst is, en dat het in deze fase van de ontwikkeling van ProDemos nodig is ook de ruimte te bieden voor meer nadruk op kwalitatieve ontwikkeling dan alleen het kwantitatieve aspect van het aantal bezoekers. Zij hebben verder met interesse kennis genomen van de suggesties over het versterken van de activiteiten van ProDemos buiten Den Haag om zo beter de moeilijk te bereiken doelgroepen te bedienen. Al met al hopen de aan het woord zijnde leden dat de Minister waar mogelijk de ontwikkeling van ProDemos ondersteunt en faciliteert om zo met alle betrokkenen tot versterking van dit mooie instituut te komen.

7. Technieken

De leden van de SP-fractie zijn van mening dat een parlement haar publieks-voorlichting alleen kan uitbesteden aan een externe partij, als die voorlichting ook echt onafhankelijk is. Het geven van een stemadvies past daar niet bij. In een Stemwijzerwinkel krijgen leerlingen vragen voorgelegd, over de ontslag-bescherming, de hypotheekrenteaftrek of concurrentie tussen zorginstellingen, over een Europese regering, Europees toezicht op banken, of de Europese begrotingsnorm, de belasting op vlees, de aanleg van wegen, of het stelsel van kinderbijslag. In deze Stemwijzerwinkel kiezen jongeren vijf «producten», met stellingen

waar ze «voor» of «tegen» zijn. Met hun boodschappenmandje gaan de scholieren naar de kassa, daar worden hun aankopen gescand en krijgen zij een bonnetje waarop staat voor welke politieke partij ze zouden zijn. De leden van de SP-fractie menen dat op basis van vijf vragen nooit een serieus stemadvies kan worden gegeven. Ook menen zij dat het niet past bij onafhankelijke publieksvoorlichting om jongeren een stemadvies te geven. Graag horen deze leden de opvatting van de regering.